

Ο Νέος Ανθρωπισμός

Για όλους εμάς που οραματιζόμαστε μια ανθρωπότητα που θα ζει και θα εξελίσσεται πολιτιστικά με βάση αξίες, που θα έχει ως υπόδειγμα την αρετή και το λόγο, την αρμονία της ψυχής και του σώματος, το μέτρο και τη λογική, έρχονται στιγμές που η αμφιβολία μας προκαλεί αισθήματα αβεβαιότητας και μας κάνει απαισιόδοξους. Πώς, αλήθεια, μπορεί να πεισθεί ο σύγχρονος άνθρωπος να απεμπολήσει όλες αυτές τις καθιερωμένες πια σήμερα «αρχές», που άλλοι σκόπιμα και συνειδητά του τις επέβαλαν, και να ζητήσει τη λύση των προβλημάτων του στις αξίες ενός πολιτισμού που του είναι πια ξένος; Ποια διαδικασία θα πρέπει να ακολουθηθεί και ποιο είναι το χρέος του σημερινού πνευματικού ανθρώπου, και ιδιαίτερα του Έλληνα, προς την κατεύθυνση αυτή; Δυστυχώς, στην πράξη, σήμερα στην εποχή της μισαλλοδοξίας και των κάθε προέλευσης «-ισμών», της δογματικής μονομέρειας και της εξουσιαστικής ασυδοσίας, δεν είναι εύκολη η καταπολέμηση όλης αυτής της οργανωμένης αντίδρασης, που θέλει τον άνθρωπο δέσμιο των σκοτεινών και ανελεύθερων κοινωνικών και πολιτικών θεωριών και συστημάτων.

Ωστόσο, όσο ποτέ άλλοτε είναι αναγκαία η απαγκίστρωση απ' όλα αυτά. Όσο ποτέ άλλοτε ο κίνδυνος από τις ολοκληρωτικές περιπτώσεις είναι μεγάλος και επιβάλλεται να ληφθούν δραστικά μέτρα προς την κατεύθυνση αυτή. [...]

Στις σύγχρονες κοινωνίες, παρατηρείται ένα φαινόμενο που αντιφάσκει με τον αξεπέραστο αρχαίο ελληνικό πολιτισμό: σήμερα οι άνθρωποι πλουτίζουν και ευημερούν από την αγοραπωλησία ανθρώπινων συνειδήσεων, από τη χρησιμοποίηση των «άλλων» για δικούς τους σκοπούς ή για δική τους ευχαρίστηση... Η καπηλεία των ιδεών, η νόθευση των ιδανικών, ο αποπροσανατολισμός των στόχων και των επιδιώξεων οδηγούν ευθέως σε μια ισοπέδωση και μαζοποίηση, που εξυπηρετεί μόνο τους ποικιλώνυμους κρατούντες. Οι αρχαίοι Έλληνες, στις μικρές αλλά ανθρώπινες πόλεις τους, στις ευτυχισμένες εποχές της ακμής τους, είχαν επιτύχει ακριβώς το αντίθετο. Είχαν ανεβάσει το επίπεδο όλων των συμπολιτών τους. Ο κάθε Έλληνας πολίτης της κλασικής εποχής είχε τη δική του θέση μέσα στο κοινωνικό σύνολο, είχε το δικό του πρόσωπο και άκουγε στο δικό του όνομα. Δεν ήταν ούτε ανώνυμος ούτε αμέτοχος ούτε εκινείτο μόνιμα στο περιθώριο των αποφάσεων.

Η ελευθερία αυτή, στο νέο ανθρωπισμό που επαγγελλόμαστε, είναι έννοια αναφαίρετη και μεστή από νοήματα και μηνύματα και όχι άδειο ηχείο κραυγαλέων συνθημάτων. Άλλωστε συνδέεται στενά με ιδέες και αλήθειες που εδώ, σ' εμάς σήμερα, σπάνια ακούγονται και ελάχιστοι τις επιθυμούν πραγματικά. Συνδέεται η έννοια της ελευθερίας, κυρίως, με την επιταγή της ελευθερίας της σκέψης, των κινήσεων, των επιλογών, του τρόπου ζωής και θέσης των ανθρώπων.

Ας αφήσουμε λοιπόν ελεύθερο τον άνθρωπο ως άτομο να βρει μόνος του τις λύσεις στα προβλήματά του. Ας αφήσουμε ελεύθερο το πνεύμα του να διαμορφώσει ένα δικό του τρόπο ανάπτυξης. Ας τον αφήσουμε να ζήσει όπως θέλει και όπως του ταιριάζει καλύτερα. Ας τον αφήσουμε προπαντός ελεύθερο να ονειρευτεί και να δημιουργήσει, να πλάσει δικούς του κόσμους, να τραγουδήσει και να συνδέσει εικόνες ομορφιάς που ν' αντικαθρεφτίζουν τους μύχιους πόθους του και να ικανοποιούν τις βαθύτερες ανάγκες του για έκφραση και δημιουργικότητα. Ας δώσουμε χώρο στη ζωή μας για το παιχνίδι, τη φαντασία, τη φαινομενικά άσκοπη πολυπραγμοσύνη, που ομορφαίνει όμως και δίνει νόημα στην ύπαρξη. Ας πάψουμε να μετράμε και να υπολογίζουμε τα πάντα. Το υλικό κέρδος δεν πρέπει να γίνει το μοναδικό μέλημα της ζωής μας και αυτό που θα την κρίνει...

Μ' άλλα λόγια, θέλουμε βαθιές θεσμικές αλλαγές και ριζικές τομές και τροποποιήσεις. Θέλουμε αλλαγές τέτοιες, που να οδηγήσουν τον άνθρωπο, με τη βοήθεια μιας σωστής παιδείας, σε μια διαφορετική σχέση με τον εαυτό του, τη φύση τους συνανθρώπους του. Άλλωστε ο νέος ανθρωπισμός προϋποθέτει ελεύθερη επιλογή, αβίαστη υιοθέτηση των αρχών του, σεβασμό, πάνω απ' όλα, στις αιώνιες και αναλλοίωτες αξίες και τα ιδανικά της ανθρώπινης ύπαρξης. Όχι αλόγιστες καταπιέσεις, αλλά όχι και απόλυτη ασυδοσία. Κάποιο όριο, κάποιο φρένο, ένα χαλινάρι σε όλα. Μόνο που το «όριο» αυτό θα πρέπει να ξεκινάει από το εσωτερικό του ανθρώπου και να γίνεται ελεύθερα αποδεχτό από τον ίδιο.

Μπορούμε να φτιάξουμε ένα νέο δικό μας πολιτισμό, όπου όλοι θα σέβονται το δικαίωμα του άλλου να είναι ελεύθερος, να ζει και να σκέπτεται ελεύθερα μέσα σε συνθήκες ανοχής και κατανόησης. Αυτά ακριβώς, πρώτα απ' όλα και πάνω απ' όλα, ο νέος ανθρωπισμός που οραματιζόμαστε, θα εξασφαλίζει για όλους.

Ε.Γ. ΡΟΖΟΣ (κείμενο διασκευασμένο)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A. Να δοθεί περίληψη του κειμένου (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. «Σήμερα οι άνθρωποι πλουτίζουν και ευημερούν από την αγοραπωλησία ανθρώπινων συνειδήσεων, από τη χρησιμοποίηση των “άλλων” για δικούς τους σκοπούς ή για δική τους ευχαρίστηση...». Να αναπτύξετε σε 70-80 λέξεις το περιεχόμενο του παραπάνω αποσπάσματος.

Μονάδες 10

B2. Να βρείτε τη δομή και τον κυρίαρχο τρόπο ανάπτυξης της τρίτης παραγράφου.

Μονάδες 7

B3. Ένας από τους τρόπους πειθούς που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας είναι η επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη. Να επισημάνετε δύο μέσα με τα οποία γίνεται η παραπάνω επίκληση και να αναφέρετε ένα συγκεκριμένο παράδειγμα για το καθένα μέσα από το κείμενο.

Μονάδες 8

B4. Οι ακόλουθες λέξεις χαρακτηρίζουν ένα επίσημο ύφος λόγου. Να τις αποδώσετε με ύφος πιο ανεπίσημο και οικείο: υπόδειγμα, απεμπολήσει, ασυδοσία, απαγκίστρωση, καπηλεία.

Μονάδες 10

Γ. Υποθέστε ότι αρθρογραφείτε στην εφημερίδα του Δήμου σας σχετικά με τη σημασία του ανθρωπισμού, αλλά και τις προϋποθέσεις που θα πρέπει να υπάρξουν για τη διαφύλαξη των ανθρώπινων δικαιωμάτων του παιδιού (500 – 600 λέξεις).

Μονάδες 40

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Ο συγγραφέας του κειμένου αναφέρεται στην ανάγκη ύπαρξης ενός νέου ανθρωπιστικού κινήματος. Αρχικά, εκθέτει τους προβληματισμούς του για τη δυνατότητα επίτευξής του, λόγω του ηθικού αποπροσανατολισμού του ανθρώπου στις μέρες μας. Η σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα, σύμφωνα με τον συγγραφέα, χαρακτηρίζεται από ανηθικότητα, επιφέρει ομογενοποίηση και έρχεται σε αντίθεση με τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό, όπου όλοι είχαν ελεύθερη υπόσταση και συμμετοχή στα δρώμενα. Επειδή όμως η ελευθερία είναι αναπόσπαστο στοιχείο του ανθρωπισμού ο συγγραφέας προτείνει να απελευθερωθεί ο άνθρωπος, να αυτενεργήσει και να αναδείξει την πολύπλευρη προσωπικότητά του, αποστασιοποιούμενος από την ωφελμιστική στάση ζωής. Καταλήγοντας, θεωρεί ότι ο επαναπροσδιορισμός των σχέσεων του ανθρώπου και η ιεράρχηση των αξιών του, μέσα από μια ορθή παιδεία, θα τον οδηγήσουν στον σεβασμό προς τον συνάνθρωπο και στον επιζητούμενο «νέο ανθρωπισμό».

B1. Η σύγχρονη αντίληψη για την ευτυχία έχει λάβει στρεβλό νόημα. Ο άνθρωπος, παρασυρόμενος από το χρησιμοθηρικό πνεύμα της εποχής και έχοντας απολέσει την ηθική του υπόσταση, υιοθετεί ένα ατομικιστικό μοντέλο συμπεριφοράς και ζωής, επιδιώκοντας μόνο το υλικό όφελος και τον ευδαιμονισμό. Δε διστάζει να εκμεταλλευτεί τον συνάνθρωπό του ή ακόμη και να υποθηκεύσει τον ίδιο του τον εαυτό προκειμένου να απολαύσει όσα επιθυμεί. Ωστόσο κατ' αυτό τον τρόπο ισοπεδώνονται εντέλει οι ανθρώπινες αξίες και αρετές, με επίπτωση την απώλεια ελευθερίας του ανθρώπου σε όλα τα επίπεδα.

B2. Η δομή της τρίτης παραγράφου έχει ως εξής:

Θεματική περίοδος: «Στις σύγχρονες κοινωνίες...αξεπέραστο αρχαίο ελληνικό πολιτισμό»

Λεπτομέρειες – Σχόλια: «σήμερα, οι άνθρωποι...στο περιθώριο των αποφάσεων»

Πρόταση κατακλείδα: δεν υπάρχει.

Η παράγραφος αναπτύσσεται κατά βάση με τη μέθοδο της σύγκρισης –αντίθεσης. Στη θεματική περίοδο εκτίθεται η αντίθεση ανάμεσα στα δυο συγκρινόμενα μέλη, τις σύγχρονες κοινωνίες και τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό. («Στις σύγχρονες κοινωνίες...αρχαίο ελληνικό πολιτισμό»).

Στις λεπτομέρειες – σχόλια παρουσιάζονται αρχικά όλα τα γνωρίσματα του πρώτου μέλους, δηλαδή των σύγχρονων κοινωνιών («σήμερα, οι άνθρωποι...κρατούντες»). Στη συνέχεια παρατίθενται όλα τα χαρακτηριστικά του δεύτερου μέλους, δηλαδή του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού («Οι αρχαίοι Έλληνες...των αποφάσεων»). Η αντίθεση ανάμεσα στα δυο μέλη επιτυγχάνεται μέσω της χρήσης της φράσης «ακριβώς το αντίθετο».

B3. Στο κείμενο ο συγγραφέας επικαλείται ως τρόπο πειθούς το συναίσθημα του δέκτη. Αυτό επιτυγχάνεται:

α) με τη χρήση συγκινησιακά φορτισμένων λέξεων (π.χ. «να ονειρευτεί», «ομορφαίνει», «αιώνιες και αναλλοίωτες αξίες»).

β) με τη χρήση μεταφορικού – εικονοπλαστικού λόγου (π.χ. «Η ελευθερία αυτή, στο νέο ανθρωπισμό που επαγγελλόμαστε, είναι έννοια αναφαίρετη και μεστή από νοήματα και μηνύματα και όχι άδειο ηχείο κραυγαλέων συνθημάτων»), μέσω των οποίων διεγείρονται συναισθήματα στον δέκτη, όπως αγωνία, προβληματισμός, πίστη, αίσθηση του χρέους κ.λπ.

B4. υπόδειγμα = παράδειγμα, πρότυπο
απεμπολήσει = πουλήσει
ασυδοσίας = αναρχίας, αυθαιρεσίας
απαγκίστρωση = διαφυγή
καπηλεία = εκμετάλλευση

Γ.

«Ανθρωπισμός και παιδί»

Η ετήσια έκθεση της Unicef είναι και πάλι αποκαλυπτική: Σήμερα, παρ' όλο που τα ανθρώπινα δικαιώματα του παιδιού έχουν κατοχυρωθεί στον δυτικό κόσμο, εξακολουθούν να παρατηρούνται φαινόμενα παραβίασής τους, όπως η παιδική πορνεία, η παιδική εργασία, η παιδική επαιτεία, η πώληση παιδιών, αλλά και παιδιά που λειτουργούν ως διακινητές ναρκωτικών ή πεθαίνουν από την πείνα και την κακοποίηση. Γενικότερα στις σύγχρονες κοινωνίες μας παρατηρείται μια έντονη διαφθορά και έκπτωση των ανθρώπινων ιδανικών, γεγονός που καθιστά επιτακτική την επικράτηση του ανθρωπισμού.

Αναλυτικότερα, αναφορικά με την αξία του ανθρωπισμού που είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις ανθρώπινες ελευθερίες αξίζει να επισημάνουμε τα εξής:

- Περιορίζεται ο ατομικισμός, επικρατεί πνεύμα συνεργασίας κι εξαλείφονται τα φαινόμενα βίας και εγκληματικότητας.
- Παρέχονται ίσες ευκαιρίες μόρφωσης και διευρύνονται οι πνευματικοί ορίζοντες των ατόμων με την ισότιμη και δια βίου εκπαίδευση.
- Σε μία ανθρωπιστική κοινωνία οι πολίτες αισθάνονται ασφαλείς, αποτρέπονται αρνητικά συναισθήματα και ρατσιστικές διαθέσεις και επικρατεί φιλειρηνικό κλίμα.
- Ο ανθρωπισμός στηρίζει απόλυτα το δημοκρατικό πολίτευμα, γιατί επιτρέπει το διάλογο, την πολυφωνία και προωθεί πολίτες με ολοκληρωμένη πολιτική συνείδηση.
- Ενισχύεται η Κοινωνική Πρόνοια (περίθαλψη, ασφάλεια, κ.λπ.) και βελτιώνεται με αυτόν τον τρόπο η ποιότητα ζωής των ατόμων.

- Οι πολίτες έχουν τη δυνατότητα να εργάζονται σε ποιοτικές συνθήκες εργασιακού περιβάλλοντος και να μην εκφυλίζεται το επάγγελμά τους σε σύγχρονη «δουλεία».
- Μειώνονται αισθητά τα διάφορα φαινόμενα παραπληροφόρησης, προπαγάνδας κι έντονου λαϊκισμού, αφού ελέγχονται η αναξιοκρατία, οι αυθαιρεσίες και τα πολιτικά σκάνδαλα.
- Ο ανθρωπισμός προϋποθέτει την υπεύθυνη χρήση της επιστήμης και της τεχνολογίας, γι' αυτό μέσα από την ουσιαστική συνεργασία των επιστημόνων αποφεύγεται η μόλυνση του περιβάλλοντος και αντιμετωπίζονται σοβαρά προβλήματα της ανθρωπότητας.
- Η καλλιέργεια του ανθρωπισμού οδηγεί στη συναδέλφωση και την αλληλεγγύη των λαών.

Εξετάζοντας την πληθώρα των επιδράσεων του ανθρωπιστικού πνεύματος γίνεται αντιληπτό ότι τα παιδιά που αποτελούν το μέλλον της κοινωνίας πρέπει να μεγαλώνουν σε συνθήκες ανθρωπιστικές και όντας το επίκεντρο του ενδιαφέροντος μιας υγιούς κοινωνίας. Χρειάζεται, λοιπόν, να παρέχονται τα κατάλληλα εφόδια απ' όλους τους φορείς για τη διατήρηση των δικαιωμάτων τους:

- Απαραίτητο κρίνεται ν' απολαμβάνει το παιδί το δικαίωμα της κοινωνικής ασφάλειας και της υγιούς ανάπτυξης με παροχή ικανοποιητικής διατροφής, στέγασης, ιατρικής περίθαλψης και ψυχαγωγίας.
- Ένα αξιοκρατικό και δίκαιο περιβάλλον, δίχως βία, με πνεύμα διαλλακτικότητας, αλληλεγγύης και αλληλοσεβασμού, θα κοινωνικοποιήσει ομαλά το παιδί.
- Η ελεύθερη διακίνηση ιδεών, η έλλειψη φανατισμού και ρατσισμού, μπορούν να εγγυηθούν τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του παιδιού, γι' αυτό και πρέπει να προωθηθούν σημαντικά μέσα από την ανθρωπιστική παιδεία.
- Η υπευθυνότητα, η εντιμότητα και η ειλικρινής συμπεριφορά από την οικογένεια θα δημιουργήσουν συγκροτημένες προσωπικότητες και μια κοινωνία δίχως αμοραλισμό.
- Ο ορθός επαγγελματικός προσανατολισμός στον χώρο της εκπαίδευσης θα κατευθύνει το παιδί στην επαγγελματική καταξίωση, αφού θα επιλέγει ένα επάγγελμα βασισμένο στις ικανότητες και τις κλίσεις του.
- Αναγκαία κρίνεται και η επαφή με τη φύση, αφού θα ευαισθητοποιηθεί το παιδί και θα το ωριμάσει, ώστε να μάθει να σέβεται, να προστατεύει και να φροντίζει τον χώρο όπου ζει και μεγαλώνει.
- Τα ΜΜΕ οφείλουν να σέβονται τις ανάγκες της παιδικής προσωπικότητας και να προσφέρουν ποιοτικά προγράμματα, αλλά και να ελέγχουν τα αρνητικά προβαλλόμενα πρότυπα.
- Το κράτος οφείλει να προστατεύσει το παιδί με τη θέσπιση ισχυρών νόμων και την επιβολή αυστηρών ποινών σε όσους παραβιάζουν τα δικαιώματα ενός παιδιού.

Παρ' όλο που αξιολογώντας συνολικά την εποχή μας θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι είναι μια εποχή εξέλιξης και προόδου, αλματώδους ανάπτυξης των γνώσεων και κάθε είδους ελευθεριών, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε τα φαινόμενα κατάφορης παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ειδικότερα αυτών του παιδιού. Επομένως, θα πρέπει να υπάρξει ισχυρή πρόνοια που θα ενδιαφέρεται για την παιδική ηλικία και τις ανάγκες της.

Επιμέλεια

Μακρυγιαννάκη Κατερίνα • Τζάνου Χρύσα • Κόρκακα Σάνδη